

Секція: Економіка і управління підприємством

Крамар Олег Михайлович

викладач

Львівський університет бізнесу та права

м. Львів, Україна

Науковий керівник:

Скриньковський Руслан Миколайович

кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри

Львівський університет бізнесу та права

м. Львів, Україна

ТЕОРІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ЗАСАДАХ НОРМУВАННЯ ПРАЦІ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ РОБОЧОГО ЧАСУ У СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Як відомо, з-поміж безлічі проблем, що сьогодні стоять на шляху розвитку сучасних підприємств та суб'єктів господарювання визначальне місце слід надати проблемам нормування праці та оптимізації витрат робочого часу у системі менеджменту. Рациональна організація робочих місць персоналу підприємства та економічне і ефективне використання ними робочого часу – запорука успіху будь-якого підприємства. Тому для вирішення цих проблем і отримання запланованого результату перед системою менеджменту підприємства поставлено ряд завдань з удосконалення нормування праці і оптимізації витрат робочого часу.

Перш ніж приступити до вирішення цієї проблематики, доцільно розкрити зміст поняття “нормування праці”.

Відтак, нормування праці на підприємстві виступає ключовою функцією системи управління ним, суть якої базується на удосконаленні процесів організації виробництва та праці [1]. Водночас з'ясовано, що нормування праці – це процес визначення міри праці, який виражається нормою праці, що є необхідною для здійснення процесів планування трудової діяльності персоналу та розрахунку рівня їх оплати праці. Також нормування праці виступає, так би мовити, сполучною ланкою між системою менеджменту підприємства і досягненням поставлених перед нею мети, цілей та завдань функціонування підприємства [2].

В основу нормування праці покладено вирішення таких завдань [3]: 1) знизити рівень трудомісткості робіт підприємства, зокрема стосовно нормування праці; 2) підвищити гнучкість норм праці і інструментів їх встановлення; 3) підвищити точність нормативів і норм праці; 4) забезпечити використання лише тих методів нормування праці, які є найбільш прийнятними та найбільш точно відображатимуть операції та процеси виробництва на підприємстві; 5) підбирати до кожної операції чи процесу виробництва лише ті норми, які є найбільш оптимальними.

Поряд з тим, норми праці визначають оптимальні величини витрат і структуру робочого часу, із якими відбувається порівняння фактично виконаної роботи. У відповідності до особливостей функціонування підприємства розрізняють такі норми праці, як норми часу, виробітку, обслуговування, чисельності, підготовчо-заклучного часу, оперативного часу, часу обслуговування робочого місця, часу на відпочинок та особисті потреби, а також науково обґрунтовані норми, дослідно-статистичні норми, деталізовані чи диференційовані норми, укрупнені норми, місцеві, районні, галузеві чи міжгалузеві норми [1].

Акцентуючи увагу на методах нормування витрат праці, то тут доцільно відзначити їх поділ на 2-ві основні групи [1; 3]: 1) аналітичні методи, до яких належить аналітично-дослідницький метод (застосовується з метою визначення витрат часу на здійснення ряду операцій чи якоїсь окремої операції) та аналітично-розрахунковий метод (застосовується для визначення витрат часу на операції за рахунок використання науково обґрунтованих міжгалузевих нормативів); 2) сумарні методи, до складу яких відноситься дослідницький метод (необхідний для виміру витрат часу на виконання окремої операції чи на виробництво певного виробу), статистичний метод (враховує раніше встановлені дані витрат часу на проведені операції для операцій, які проводяться і є аналогічними) та порівняльний метод (базується на порівняльному аналізі витрат часу на аналогічну операцію чи аналогічний виріб).

Окреме місце у теорії управління персоналом на засадах оптимізації витрат робочого часу посідають методи встановлення витрат робочого часу. Як правило, сюди належать методи прямого спостереження та методи моментальних спостережень. Відтак, методи прямого спостереження поділяються на [1]: 1) спостереження (базується на зборі реальних даних); 2) хронометраж (передбачає проектування раціональної структури операцій чи процесів та буває як безперервним чи вибіркоvim); 3) фотографія робочого дня (відображає інформацію про витрати робочого часу за робочий день); 4) самофотографія робочого дня (здійснюється безпосередньо працівниками внаслідок заповнення відповідних документів спостереження стосовно витрат ними робочого часу); 5) фотохронометраж (проводиться спостерігачем щодо визначення витрат робочого дня і тривалості здійснення певної операції).

Поряд з тим, методи моментальних спостережень базуються на теорії ймовірності та математичній статистиці. Завдяки їх застосуванню можна провести аналіз структури робочого часу досить великої чисельності персоналу і, при цьому, не проводити таке спостереження безперервно [1].

Дослідження доводять також і те, що важливе місце у системі управління витратами робочого часу на підприємстві посідає застосування балансового методу. Так, науковець Т. Чайка [4] зазначає, що балансовий метод дозволяє встановити рівновагу між нормативною тривалістю робочого часу та оптимальною інтенсивністю праці. Попри те, проведення оптимізації цієї рівноваги дозволить не лише вдосконалити технологію виробництва та організації праці, але і у перспективі впровадити високотехнологічне обладнання [4].

Що стосується практичних рекомендацій у цьому напрямі, враховуючи інформацію [5–8], то тут необхідно підтримати думку С. Кучеренко та Л. Леваєвої [9] про те, що нормування праці сприяє раціональному розміщенню працівників підприємства і доцільному використанню ними робочого часу у системі менеджменту, впливає на вдосконалення виробництва і організації праці. Тут слід відмітити, що для удосконалення нормування праці на підприємстві необхідно впровадити (реалізувати) такі ключові заходи, а саме [9]: 1) розробити цілісну та якісну систему нормування праці на підприємстві; 2) скоротити чисельність персоналу, яка не виконує норм виробництва; 3) забезпечити досягнення високого рівня нормування праці для всього персоналу підприємства; 4) забезпечити досягнення рівноваги між нормами праці і тарифними ставками, що дозволить раціонально регулювати працю персоналу підприємства; 5) здійснювати підготовку та підвищення кваліфікації фахівців, до компетенції яких належить питання нормування праці на виробництві.

Література

1. Бутенко Д. С. Теорія управління персоналом на засадах нормування праці та дослідженні витрат робочого часу / Д. С. Бутенко // Молодий вчений. 2019. № 1(2). С. 433–437. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_1%282%29_44
2. Серединська В. М. Аналіз системи нормування праці на підприємстві / В. М. Серединська, О. М. Загородна, І. В. Спільник // Економічний аналіз. 2015. Т. 19(2). С. 136–147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2015_19%282%29_22
3. Яременко В. А. Напрямки розвитку нормування праці / В. А. Яременко, Ю. А. Малащенко // Наукові записки [Національного університету “Острозька академія”]. Сер.: Економіка. 2011. Вип. 17. С. 336–342.
4. Чайка Т. Ю. Можливості застосування балансового методу при управлінні витратами робочого часу на підприємстві / Т. Ю. Чайка // Економіка і регіон. 2014. № 6(49). С. 28–35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2014_6_7
5. Скриньковський Р. М. Діагностика в системі менеджменту підприємства / Р. М. Скриньковський, Г. Павловські // Проблеми економіки. 2016. № 3. С. 199–205.
6. Шпак О. Г. Аналіз продуктивності праці персоналу підприємства і діагностика резервів її зростання / О. Г. Шпак, Р. М. Скриньковський // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2017. Вип. 2. С. 62–65.
7. Skrynkovsky R. Comprehensive Assessing the Enterprise Development Considering the Educational and Professional Potential of Employees in Management System / R. Skrynkovsky, T. Protsiuk, O. Ogirko, N.

- Pavlenchyk // Journal of Applied Management and Investments. 2018. Vol. 7, No. 4. P. 246–255.
8. Skrynkovsky R. Improvement of the express diagnostics of the production activity of the enterprise taking into account the method of determining the optimal production programs in the operational management system / R. Skrynkovsky, N. Pavlenchyk, F. Horbonos, T. Protsiuk // Technology Audit and Production Reserves. 2018. Vol 6, No 4(44). P. 4–10. doi: <https://doi.org/10.15587/2312-8372.2018.147968>
9. Кучеренко С. Ю. Особливості організації та нормування праці в Україні / С. Ю. Кучеренко, Л. Ю. Леваєва // Економічний вісник університету. 2019. Вип. 40. С. 96-101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2019_40_14